

PRVNÍ POMOC, KDYŽ JE OPRAVDU ZLE

Základ kázání: Ž 137

¹ U řek babylónských, tam jsme sedávali s pláčem ve vzpomínkách na Sijón. ² Svě citary jsme v té zemi zavěsili na topoly, ³ když nás ti, kdo nás odvěkli, vybízeli tam ke zpěvu, trýznitelé k radovánkám: "Zapívejte nám některý ze sijónských zpěvů!" ⁴ Jak bychom však mohli zpívat píseň Hospodinovu v té cizí zemi? ⁵ Jestli, Jeruzaléme, na tebe zapomenou, ať mi má pravice sloužit zapomenou. ⁶ Ať mi jazyk přilne k patru, nebudu-li si tě připomínat, nebudu-li Jeruzalém považovat za svou svrchovanou radost. ⁷ Připomeň synům Edómu, Hospodine, den Jeruzaléma, jak volali: "Bořte! Bořte do základů!" ⁸ Záhubě propadlá babylónská dcero, blaze tomu, kdo ti odplatí za skutky spáchané na nás. ⁹ Blaze tomu, kdo tvá nemluvnata uchopí a roztrhne o skálu.

ÚVOD: SMUTNÁ SIJÓNSKÁ PÍSEŇ

Milí bratři, milé sestry,

v tomto týdnu čteme v našem sborovém rozpisu biblických čtení poslední žalmy z Knihy žalmů. Většinou jde v oné 5. knize žalmů o písně oslavné, o zpěvy, které radostně velebí Hospodina za jeho mocné činy.

Jen si vezměte třeba Ž 136, který vypočítává všechny veliké Boží skutky stvoření i spasení. Ten začíná těmito slovy:

- *Chválu vzdejte Hospodinu, protože je dobrý, jeho milosrdenství je věčné.* ² *Chválu vzdejte Bohu bohů, jeho milosrdenství je věčné.* ³ *Chválu vzdejte Pánu pánů, jeho milosrdenství je věčné.* ⁴ *Jedině on koná velké divy, jeho milosrdenství je věčné.* (Ž 136:1-4)

Nebo Ž 139, který nás dokáže uklidnit a utěšit. Z jeho slov se totiž dozvíme, že náš Bůh nás dokonale zná. A že má pevně ve svých rukách celou naši životní cestu.

- *Hospodine, zkoumáš mě a znáš mě.* ² *Víš o mně, ať sedím nebo vstanu, zdálky je ti jasné, co chci dělat.* ³ *Sleduješ mou stezku i místo, kde ležím, všechny moje cesty jsou ti známy.* (Ž 139:2-3)

Možná se ptáte, proč jsem vybral pro dnešní krásnou neděli zrovna tento Ž 137. No, to je jednoduché: Protože jindy bych asi nenašel odvahu na tuto biblickou píseň kázat. Sami se zamyslete, bratři a sestry, jestli jste někdy tento žalm slyšeli v kostele při bohoslužbách... Sáším na to, že nikoli... Já určitě ne! Anebo: Zpívali jste jej někdy z našeho zpěvníku? Já nikdy!

Ani se moc nedivím, že v právě připravovaném novém evangelickém zpěvníku tento žalm chybí podobně jako zhruba 30 dalších, taktéž problematických žalmů.

Ano, připouštím všechny námitky: Na první i druhý poslech je tato biblická píseň velmi těžká. Je doslova depresivní. Zdá se nám, že je dílem tvrdého srdce, výtvozem zapšklého člověka. Vždyť žalmista spolu s ostatními uraženými a poníženými lidmi prosí o takové krutosti, které by nás snad nikdy ani nenapadly. Je vůbec záhadou, proč takový žalm je v Písmu. Co tím Bůh sleduje, že ho máme v Bibli? Co nám vlastně skrze jeho slova chce sdělit?

Jedním z mých dnešních cílů je přesvědčit vás, že tento žalm má své důležité místo nejen v Knize žalmů, ale vůbec v celém Písmu. A tím mým druhým (a důležitějším!) cílem je, abyste z této tesklivé písně načerpali pro sebe duchovní užitek. Doufám, že to pro nás bude duchovně a lidsky přínosné: Přemýšlet nad touto čtenářsky nevděčnou biblickou modlitbou.

Ano, je pravda, že tento žalm je velice smutný. Smutná, ba až děsivě smutná píseň. To museli tentokrát pocítit zvláště ti z vás, kteří čtou Bibli podle sborového rozpisu spíš nárazově. Tedy ne každý den jeden žalm, ale jednou za několik dní třeba tři čtyři žalmy naráz.

Protože když si přečtete Ž 136 - Ž 137 - Ž 138, pak teprve zakusíte ten propastný rozdíl. To dramatické střídání nálad. Tu změnu tónu. Nahoru – dolů – nahoru. Jásot – nárek – jásot.

A tento pocit se ještě prohloubí, když tento žalm správně zařadíme. Pro svůj obsah jej totiž někteří odborníci řadí mezi tzv. Sijónské žalmy (Ž 46; 48; 76; 84; 87; 122), nebo Sijónské písně, chcete-li. V nich se také zpívá o Siónu.

Ale pozor: Ve všech ostatních Sijónských žalmech se zpívá o Jeruzalému a o Sijónu s obrovskou radostí. S neochvějnou důvěrou, že Bůh se o Jeruzalém stará. Že toto Boží město nikdy nepadne, nikdy se nezhroutí, že nikdy nebude zničena ani svatá hora Sijón ani Boží Chrám.

Dva příklady Sijónských písní. Ž 46:

- ⁵ Řeka svými toky oblažuje město Boží, svatyni příbytku Nejvyššího. ⁶ Nepohne se, Bůh je v jeho středu, Bůh mu pomáhá hned při rozbřesku jitra. ⁷ Pronárody hlučí, království se hroutí, jen vydá hlas a země se rozplývá. ⁸ Hospodin zástupů je s námi, Bůh Jákobův, hrad náš nedobytný. (Ž 46:5-8)

Anebo Ž 48:

- ² Veliký je Hospodin, nejvyšší chvály hodný ve městě našeho Boha, na své svaté hoře. ³ Krásně se vypíná k potěše celé země Sijónská hora, ten nejzazší Sever, sídlo velkého Krále. ⁴ Bůh v jeho palácích proslul jako hrad nedobytný. (Ž 48:2-4)

A tento Ž 137 že má být Sijónská píseň? Tedy veselá, radostná, plná důvěry v Hospodina, který chrání svaté město a svatou horu a svatý chrám a svatý lid v čele s pomazaným králem? A přesto: I toto je Sijónská píseň. O Jeruzalému a o Sijónu zpívá – jen plačtivě, tesklivě. Až se nitro zalyká. Až srdce usedá.

A do třetice: Kdybyste tento žalm slyšeli v hebrejském originále, velmi často byste slyšeli „-nú“, „-nú“. Což znamená zájmeno "my". Ovšem v hebrejštině zní toto zájmeno velmi smutně, jako nářek.

HISTORICKÉ OKOLNOSTI VZNIKU Ž 137

Bratři a sestry, proč jsou tito naši zpěváci ponořeni do zármutku? Co se jim stalo, že zpívají tak tklivě? Projděme si situaci, ve které tito lidé skládají tento žalm. Třeba nám už pak jejich slova nepřijdou tak krutá a nemístná. Tito židé zřejmě právě přišli do Jeruzaléma z babylonského exilu. Jsou to čerství navrátilci z babylonského zajetí.

Takže za prvé: Vzpomínají na hrůzné události odvezení do babylonského zajetí, což prožili jejich rodiče a prarodiče – a dost možná někteří (nejstarší) z nich. Za druhé: Vzpomínají na život v zajetí. A za třetí: Vidí, jak zuboženě v tuto chvíli vypadá jejich svaté město – Jeruzalém.

Jeruzalém byl v r. 587 př. Kr skutečně krutým způsobem dobyt. Dobył jej tehdejší babylonský vládce Nebúkadnesar. Dobyli jej nejobávanější válečníci své doby, nejlepší armáda svého času. Jeruzalém zbořili, vypálili a vyplenili. Chrám srovnali se zemí a chrámové bohatství si odveкли spolu s mnohými porobenými židy do své vlasti. Spoustu z nich také na místě povraždili.

Muselo to být strašné. Izraelci přišli o všechno, co tak milovali. O všechno, v co skládali své naděje. Měli pocit, že i jejich Bůh prohrál v zápase s babylónskými božstvy, která jsou teď zřejmě silnější a mocnější – ale také krutější.

O tom píšou některé knihy SZ (např. 2Kr 24-25), především ale prorok Jeremjáš, který dopředu ohlašoval Judejcům, že jejich zkáza přijde. A že to bude strašné. Podle slov Jeremjášových sám Hospodin dopustí na Jeruzalém a na svůj lid tuto zkázu. A protože jeho lid zašel velmi daleko, protože nečiní pokání, uctívá cizí božstva a vůbec jedná velmi zle – proto tato zkáza přijde naprosto jistě. Nic a nikdo ji už nemůže zvrátit. Kostky jsou vrženy... Hospodin si použije babylónského krále Nebúkadnesara za nástroj svého hněvu. A tak Nebúkadnesar vyplenil a zničil Jeruzalém – aniž by věděl, že to koná na příkaz Hospodina.

Jeremjáš vzkazuje přesídlencům, aby žili v exilu pokojně. Aby přijali svůj nelehký úděl s pokorou a odevzdaností.

- ⁴ "Toto praví Hospodin zástupů, Bůh Izraele, všem přesídlencům, které jsem přestěhoval z Jeruzaléma do Babylóna: ⁵ Stavějte domy a bydlte v nich, vysazujte zahrady a jezte jejich plody. ⁶ Berte si ženy, plodte syny a dcery. Berte ženy pro své syny, provdávejte své dcery za muže, ať rodí syny a dcery, rozmnožujte se tam, ať vás neubývá. ⁷ Usilujte o pokoj toho města, do něhož jsem vás přestěhoval, modlete se za ně k Hospodinu, neboť v jeho pokoji i vy budete mít pokoj. (Jr 29:4-7)

A tak se tam naučili žít. V cizí zemi. A doufali, že jednou se vrátí. Oni nebo jejich děti. A jejich děti za perského krále Kýra, který si podrobil Babylón v r. 539 př. Kr., se skutečně začaly vracet do země zaslíbené.

Ale jaký to byl šok! Jaká hrůza! Tito navrátilci zjistili, že Jeruzalém je stále pobořený, Chrám je srovnaný se zemí, hradby města jsou zničené (viz knihy Ezdráš a Nehemjáš). Kde je dřívější sláva svatého města Božího? Pohřbená v prachu a popelu!

Bratři a sestry, a tak už lépe rozumíme jejich nářku, který se tak věrně odráží v Ž 137. Před více než padesáti lety národní katastrofa nebývalých rozměrů. Život v zajetí – pod vládou cizinců – v blízkosti cizích božstev. A nyní návrat do zaslíbené země, což je sice samo o sobě radostné, nicméně ten pohled na zbořený Jeruzalém radostný jistě nebyl. Jeden moudrý kazatel uhodil hřebíček na hlavičku, když řekl: *Jedna věc je snažit se porozumět pocitům těch, kteří tento žalm složili a zpívali. A druhá věc je to všechno zažít na vlastní kůži.* Pokud se nad tímto biblickým zpěvem pohoršujeme, pak si uvědomme, že zřejmě nikdo z nás takovou hrůzu neprožil. Že nikdo z nás takovou tragédií neprošel. Možná, že kdybychom takovým „peklem“ prošli, skládali bychom podobné žalozpěvy.

1. PLÁČ (v. 1-4)

A teď pojďme k obsahu samotného žalmu. Můžeme jej rozdělit na tři části. Každou z těch částí nazveme slovem začínajícím na „P“, aby se nám to dobře pamatovalo. Takže první část (v. 1-4): **Pláč**.

- ¹ *U řek babylónských, tam jsme sedávali s pláčem ve vzpomínkách na Sijón.* ² *Své citary jsme v té zemi zavěsili na topoly,* ³ *když nás ti, kdo nás odvěkli, vybízeli tam ke zpěvu, trýznitelé k radovánkám: "Zapívejte nám některý ze sijónských zpěvů!"* ⁴ *Jak bychom však mohli zpívat píseň Hospodinovu v té cizí zemi?*

Tito židé žili ve vyhnanství, v exilu, v cizí zemi. Mají tento život v čerstvé paměti. A bylo to pro ně opravdu velice těžké. Proto v zemi babylonské nemohli zpívat radostné Sijónské písně. Nemohli chválit Boha. Nemohli se přinutit zpívat o předivných Hospodinových činech. Nedokázali se přimět ke chvále svého Boha. Nešlo jim oslavovat Hospodina za jeho otcovskou péči, za dar země, za chrám, za krále. Protože nic z toho už neměli. O všechno přišli!

Ano, sice žili v zemi, kde byl dostatek vláhy zajištěn důmyslnými zavlažovacími kanály... Na to nebyli zvyklí ze země zaslíbené, kde vláha přicházela buď shůry, nebo vůbec nebyla.

Myslím, že v tom jim rozumíme. Představte si, že by nyní přitáhla třeba finská armáda a přestěhovala by nás do své země. Vody je tam dostatek, což o to. Daleko víc než u nás v Javorníku, kde vody není nikdy nazbyt. Ale kdo z nás by netesknil po svém domově? Kdo z nás by se dokázal radovat z toho, že v nové zemi je spousta jezer? Kdo z nás by zpíval „*Javorník, Javorník*“ se stejnou radostí, jako když žil doma? Jenom blázen nebo cynik!

Ne, přestěhovaní židé nemohli zpívat radostné písně. Mohli zpívat pouze žalozpěvy, nebo nezpívali vůbec. Známe to, bratři a sestry? Domnívám se, že to nakonec dobře známe. Když se nám dějí strašné věci v životě, se kterými jsme třeba dopředu vůbec nepočítali (nebo i počítali, ale i tak jsou příliš těžké), není nám zrovna do zpěvu.

A to pak přijdeme i do kostela, ale nedaří se nám zpěvem oslavovat Hospodina. Buď se k tomu nutíme, nebo to rovnou vzdáme. A když se rozezvučí kostel třeba písní *Buď Pánu čest*, chce se nám spíš plakat. A tak ani oni nezpívali. A to i přesto, že jejich porobitelé, jejich přemožitelé a trýznitelé je k tomu povzbuzovali. Možná právě cynicky, možná zcela vážně. Ale tito porobení židé nemohli zpívat. Bylo to pro ně všechno příliš čerstvé a těžké.

- ⁴ *Jak bychom však mohli zpívat píseň Hospodinovu v té cizí zemi?*

Ale na druhou stranu, bratři a sestry: Oni nebyli zcela zničeni. Byli srazeni na kolena, ale nebyli zničeni. Byli naprosto otřeseni, ale nevzdali to úplně. Byli smutní až do morku kosti, ale nepoddali se svému zármutku se vším všudy. Pověsili své citary na topoly (KB: *Na vrby*), ale nezničili je. Nerozdupali své nástroje. Neutopili je v některé z babylónských řek, u kterých sedávali. (A jazyk si taky nevyřízli.) Jakoby tušili, že zase jednou přijde den, kdy jim chvála Hospodina poplyne přímo ze srdce. Podobnou situaci popisuje apoštol Pavel:

- ³⁵ *Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Snad soužení nebo úzkost, pronásledování nebo hlad, bída, nebezpečí nebo meč?* ³⁶ *Jak je psáno: "Denně jsme pro tebe vydáváni na smrt, jsme jako oyce určené na porážku."* ³⁷ *Ale v tom ve všem slavně vítězíme mocí toho, který si nás zamiloval.* (Ř 8:35-37)

2. PŘÍSAHA (v. 5-6)

A to je ještě víc cítit v té druhé části Ž 137, kterou jsem nazval slovem "Přísaha"(v. 5-6):

- ⁵ *Jestli, Jeruzaléme, na tebe zapomenu, at' mi má pravice sloužit zapomene. ⁶ At' mi jazyk přilne k patru, nebudu-li si tě připomínat, nebudu-li Jeruzalém považovat za svou svrchovanou radost.*

Ne, ti Izraelci neztratili veškerou naději. Oni vzpomínají na Jeruzalém. Na svůj ztracený domov. A tím i na Hospodina, který přece Jeruzalém a je samotné vždycky vedl a chránil. A stál za nimi. Nakonec to bylo to jediné, co je drželo nad vodou: Vzpomínka na staré dobré časy, kdy se jim v zemi zaslíbené pod Božím vedením vedlo dobře. Ne, na Jeruzalém, a tím na Hospodina, nikdy zapomenout nechtějí a nemůžou. Protože tím by ztratili úplně všechno. Tím by přišli úplně o všechno. Vystěhovaní židé tedy nemají nic – kromě vzpomínky na staré dobré časy.

Bratři a sestry, je to ale „jen“ vzpomínka na doby, kdy bylo dobře? Není v tom vzpomínání na staré dobré časy ještě něco víc? V každé vzpomínce je přece obsažena touha! Touha zažít znovu to, co bylo dobré.

Když rodiče vzpomínají na to, jak děti byly malé, zároveň se tím trochu těší na vnoučata. Když lidé vzpomínají na dobrou práci, na zaměstnání, které je naplňovalo, touží v tu chvíli po novém, lepším zaměstnání, než které mají nyní. A co nemocný člověk? Copak jeho vzpomínání na léta mladosti a zdraví v sobě neobsahuje i touhu být zase v budoucnu zdravý? Být na tom lépe, než jsem nyní?

V řeči Bible tomu tak je vždycky: Vzpomínka v sobě obsahuje naději na lepší příští. Copak vzpomínky apoštolů na vzkříšení Ježíše v sobě neobsahují právě tuto naději na naše vzkříšení? Copak vzpomínky na to, že Ježíš byl vzat k Otci, v sobě nemají naději, že jednou se totéž stane i s námi, i nám? Samozřejmě, že ano!

A tak myšlenka na Jeruzalém, na jeho zašlou slávu v sobě zároveň obsahuje touhu to znovu, jednou v budoucnu, prožívat.

Ano, jsou chvíle, kdy nemáme nic víc než vzpomínky na staré dobré časy. Ale mějme spolu s nimi i tu naději! Naději, že se na nás zase Hospodin rozpomene. A že náš nářek jednou obrátí v radost, naše utrpení ztlmí, náš nepokoj změní v pokoj. Jasně, že to bude jiné! Minulost, na kterou tak rádi vzpomínáme, se nebude opakovat. Když přijdeme o milovaného člověka, těžko můžeme doufat, že se s ním ještě za našeho pozemského života znovu shledáme. Ale někdo v sobě chová naději, že se s ním setká v Božím království – a to je pro něj útěchou. A jiný doufá, že Bůh zahojí jeho ránu a zahladí tuto bolestnou mezeru tím, že mu pošle do cesty zase jiné lidi.

Nikdo z těch navrátilců už nezažil starou slávu Jeruzaléma. Nikdo z těch navrátilců už neprožil to, co jejich otcové. Chrám například znovu postavili. Ale Boží schrána se tam už nevrátila! A Judejci už nikdy nebyli úplně politicky a ekonomicky nezávislí. Napříště vždycky byli vazaly svých silnějších „sousedů“. Ale přesto mohli z Boží milosti znovu žít v zaslíbené zemi. A to stačí! Ano, Jeruzalém už nikdy nezažil takovou slávu jako za králů Davida a Šalomouna. Ten pozemský Jeruzalém ne! Ani dnes! Místo Chrámu – zeď nářků. Neustálé boje. I v současnosti.

A přesto: My – díky Kristu – očekáváme nový Jeruzalém (Zj 21), ve kterém bude Bůh stále přítomný a nablízku svému lidu. Nebeský Jeruzalém – prost všech nepřátel, zla, běd, zármutku. A věříme, že nebeský Jeruzalém strčí ten pozemský jistě do kapsy. Že ten nový Jeruzalém v mnohém předčí i tu největší (a dávno zašlou) slávu starého Jeruzaléma.

A tak: Já, zapřísahá se žalmista, já – uprostřed svých těžkostí – nesmím zapomenout! Já nezapomenu na Boha, na jeho dobrotu, na jeho mocné jednání a vedení. Pokud zapomenu, pak už nejsem hoden chválit Hospodina.

- ⁵ *Jestli, Jeruzaléme, na tebe zapomenu, at' mi má pravice sloužit zapomene. ⁶ At' mi jazyk přilne k patru, nebudu-li si tě připomínat, nebudu-li Jeruzalém považovat za svou svrchovanou radost.*

A ani my – uprostřed všech možných těžkostí – nezapomeneme na Boží sliby. Nepřestaneme doufat v Nový Jeruzalém, kterého jednou budeme nedílnou součástí.

Bratři a sestry, není bez zajímavosti, že zde dochází k přechodu. K přechodu z první osoby čísla množného (my), do první osoby jednotného čísla (já). Zatímco smutek můžeme držet všichni společně (a často to tak děláme), výzvu k naději musí vzít vážně každý sám za sebe. S námi mohou smutnit mnozí. Ale za nás doufat v Boha druzí nemohou. To musí každý sám za sebe! Osobně!

3. PROSBA O ODVETU / ODPLATU (v. 7-9)

A teď přichází ta nejtěžší pasáž, kvůli které se tento žalm čte v kostele maximálně na svatého Dyndy.

- ⁷ *Připomeň synům Edómu, Hospodine, den Jeruzaléma, jak volali: "Bořte! Bořte do základů!"* ⁸ *Záhube propadlá babylónská dcero, blaze tomu, kdo ti odplatí za skutky spáchané na nás.* ⁹ *Blaze tomu, kdo tvá nemluvnata uchopí a roztříští o skálu.*

Rozněžnělé křesťanské duši taková slova jistě nejsou po vůli. Ano, my takové řeči nemáme rádi, protože víme, co říká Ježíš v Kázání na hoře:

- ²⁷ *Ale vám, kteří mě slyšíte, pravím: Milujte své nepřátele. Dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí.* ²⁸ *Žehnejte těm, kteří vás proklínají, modlete se za ty, kteří vám ubližují.* ²⁹ *Tomu, kdo tě uderí do tváře, nastav i druhou, a bude-li ti brát plášť, nech mu i košili!* (L 6:27-29)

Nebo co říká (v duchu Kristově) apoštol Pavel:

- ¹⁷ *Nikomu neodplácejte zlým za zlé. Vůči všem mějte na mysli jen dobré.* (Ř 12:17)

Ano, my to všechno teoreticky dobře známe... Ale kdo z nás se těmito příkazy skutečně řídí? Ruku na srdce, bratři a sestry: Kdo z nás skutečně praktikuje lásku k nepřítelům? Ten, kdo to jen zkusil nastavit druhou tvář, žehnat těm, kteří mu ubližují – ten ví, jak je to těžké.

Já vám řeknu, jak jsme na tom ve skutečnosti: My víme, že bychom druhým měli odpustit, ale nejen že to v danou chvíli nedokážeme... Dokonce bereme často „spravedlnost“ do svých rukou. Ty, kteří nám uškodili, se snažíme nějak poškodit. Ublížit jim, nebo je alespoň pomluvit a očernit je. Však pomluva je prakticky nevystopovatelná, že? Jednou se vypustí, žije si pak vlastní životem – a dokáže za sebou zanechat obrovskou spoušť. Anebo alespoň v sobě živíme nenávist k danému člověku či lidem, nechceme zapomenout a odpustit. To by byl přece projev slabosti...

Není tedy lepší, když tito navrátilci volají k Hospodinu, aby se za ně pomstil jejich nepřítelům? Aby zasáhl – namísto nich? Aby on potrestal ty, kteří jim a jejich předkům tolik ublížili? Není nakonec lepší, když tito zbožní lidé nechávají pomstu (odplatu) cele na moudrém a spravedlivém Bohu?

Vždyť oni do nebes nevolají: *Jen se dívej, Bože, jak se jim pomstíme! My jim jednou vytřeme zrak! My jim ještě ukážeme, zač je toho loket.* Ne! Nic z toho nikdo z nich nezpívá! Oni zpívají: *Ty, Bože, připomeň našim nepřítelům, co zlého nám kdysi učinili. A podle toho jim oplat'*

Dále: Oni prosí jen o to, aby jejich nepřátelé dostali, co jim po zásluze náleží! Ty *děti*, bratři a sestry, ty *děti*, jejichž hlavy pukají po nárazu do skály – ty nás děsí. Ale tito modlitebníci jen básnický vyjadřují svou touhu po konečné odplatě. Aby Hospodin vyhladil jejich nepřátele. A oni aby se z toho už nikdy nevzpamatovali. *To, co učinili oni nám, nechť Hospodin učiní jim.*

- *Záhube propadlá babylónská dcero, blaze tomu, kdo ti odplatí za skutky spáchané na nás.*

Jde o tzv. *Lex talionis*. Biblický zákon odplaty. Ve smyslu: *Oko za oko, zub za zub*. Oni nepronášejí mafiánské modlitby typu: *Bože, on mi ukradl krávu, tak ty jemu pobij celou jeho rodinu*. Oni chtějí na Bohu jen spravedlivé vyrovnání.

Tato modlitba je úplně jiná než třeba chvástání Lámecha z Gn 4: Ten se holedbá, že se pomstí všem, kteří mu uškodí – a to mnohem, mnohem hůř! Lámech nenechává nic náhodě, a už vůbec nic Bohu! Chce jednat sám! Samospravedlivě, přísně, tvrdě, z pozice moci!

- ²³ *Tu řekl Lámech svým ženám: "Ádo a Silo, poslyšte můj hlas, ženy Lámechovy, naslouchejte mé řeči: Zabil jsem muže za své zranění, pacholík za svou jizvu."* ²⁴ *Bude-li sedmeronásobně pomstěn Kain, tedy Lámech sedmdesátkrát a sedmkrát."* (Gn 4:23-24)

Bratři a sestry, copak neslyšíme i z Nového zákona o tom, že Bůh odplatí každému podle jeho skutků? Ano, slyšíme – a na mnoha místech! Uvedu jen některé výroky apoštola Pavla:

- ⁶ *On 'odplatí každému podle jeho skutků'.* ⁷ *Těm, kteří vytrvalost v dobrém jednání hledají nepomíjející slávu a čest, dá život věčný.* ⁸ *Ty však, kteří prosazují sebe, odpírají pravdě a podléhají nepravosti, očekává hněv a trest.* ⁹ *Soužení a úzkost padne na každého, kdo působí zlo, předně na Žida, ale i na Řeka;* ¹⁰ *avšak sláva, čest a pokoj čeká každého, kdo působí dobro, předně Žida, ale i Řeka.* ¹¹ *Bůh nikomu nestrání.* (Ř 2:10-11)
- ²⁷ *Jenom veďte život hodný Kristova evangelia, abych viděl, až přijdu, nebo nepřijdu-li, abych slyšel, že zakotveni v jednom Duchu vedete jednou myslí zápas ve víře v evangelium* ²⁸ *a v ničem se nestrachujete protivníků. Jim je to předzvěst zahynutí, vám však spasení, a to od Boha.* ²⁹ *Neboť vám je z milosti dáno netoliko v Krista věřit, ale pro něho i trpět;* ³⁰ *vedete též zápas, jaký jste u mne viděli a o jakém nyní slyšíte.* (Fp 1:27-30)

- ¹⁴ Nesete podobný úděl jako církve Boží v Kristu Ježíši, které jsou v Judsku. Vytrpěli jste stejné věci od svých vlastních krajanů jako církve v Judsku od židů. ¹⁵ Ti zabili i Pána Ježíše a proroky a také nás pronásledovali; nelíbí se Bohu a jsou v nepřátelství se všemi lidmi, ¹⁶ když nám brání kázat pohanům cestu spásy. Tak jen dovršují míru svých hříchů. Už se však na nich ukazuje konečný hněv Boží. (1Te 2:14-16)
- ⁶ A je spravedlivé, že Bůh všem, kteří vás utiskují, odplatí útlakem, ⁷ a vás utiskované spolu s námi vysvobodí, až se zjeví Pán Ježíš z nebe se svými mocnými anděly, ⁸ aby v plameni ohně vykonal trest na těch, kteří neznají Boha, a na těch, kteří odpírají poslušnost evangeliu našeho Pána Ježíše. (2Te 1:6-8)

ZÁVĚR: Ž 137 JE PRVNÍ POMOC V DOBÁCH NEJHORŠÍCH

Vidíte! Apoštol Pavel, který tolikrát vyzývá křesťany k odpuštění těm, kteří jim škodí, tento apoštol mluví otevřeně o tom, že Bůh jednou potrestá jejich nepřátele, že je jednou bude soudit. I to je jistá forma útěchy. *Bůh odplatí každému podle jeho skutků...* Ale bude to Bůh, kdo bude odplácet – podle své moudrosti a spravedlnosti. A ne člověk. Nikdo z nás.

A proto se domnívám, bratři a sestry, že tento žalm je modlitba, kterou je třeba užívat. Možná jako šafránu. Možná jen v těch nejtěžších a nejohroženějších chvílích života. Když nás budou druzí (mocnější, silnější lidé) sužovat, že už to bude k nevydržení. Když nás bude týrat a trýznit naše okolí.

Vnímám tuto modlitbu jako duchovní *první pomoc* pro takové případy. Co je to první pomoc? Na to nejsem zrovna odborník... Mám jen jednu ročně rychlokurz první pomoci – a to před táborem. Ale základní myšlenku znám: Že v okamžiku nějakého zranění je potřeba zastavit krvácení, nebo stimulovat srdeční činnost, nebo umožnit zraněnému stabilizovanou polohu. A pak co? Pak ho léčit dál? Ne! To už musíme volat záchranku. Odborníky. Další léčbu musí provést lékaři.

A jejich léčba může být dlouhodobá, náročná a specializovaná. To už není na mně... Ovšem já v danou chvíli musím udělat ten první krok: Poskytnout první pomoc. Při první pomoci se pracuje s tím, co máte a co můžete udělat v rámci svých dovedností a možností. Je to třeba – v porovnání se zkušenými lékaři a specializovanou péčí na různých klinikách – žalostně málo. Nemám u sebe defibrilátor, jen dvě ruce. Nemám u sebe stahující obvazy, jen tričko a mikinu – na zastavení krvácení. Ale přesto je v některých chvílích první pomoc naprosto klíčová. Kdybych ji neposkytl, zraněný nebo nemocný člověk by mohl mít třeba trvalé zdravotní následky, nebo by mohl dokonce zemřít.

A přesně tak vnímám tento žalm. Jako první pomoc – sice neumělou, drsnou, rychlou, náhlou, nad kterou se moc nepřemýšlí – ale přitom životně důležitou. Raději hned volat k Hospodinu v nářku a soužení a prosit jej o jeho odvetu, zásah, o jeho tvrdou odplatu těm, kteří mi ublížili, než brát spravedlnost do svých rukou. Následná pomoc už bude stále lepší a lepší. Pomalu se mohu dopracovat k tomu, že budu Boha prosit o odpuštění hříchů těm, kteří mě poškodili. Pomalu se třeba dopracuji k tomu, že budu volat spolu s ukřižovaným Pánem:

- *Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.* (L 23:34)

Ale to chce čas. To nejde hned. Alespoň to nejde hned od srdce, tedy upřímně. A tak je lepší první pomoc, než vůbec nic. Proto si vážím tohoto žalmu, který sice vyznívá dost ostře a barbarsky... Ale přesto – nebo možná právě proto! – nám jej Bůh zachoval, abychom jeho slova v kritických časech použili jako svou vlastní modlitbu. A když u něj nezůstaneme, když pokročíme dál (směrem ke skutečnému a nehranému odpuštění našim nepřátelům), pak to bude jen a jen dobře.

MODLITBA: *Pane Ježíši Kriste, ty sám nás proměňuj, abychom se ti stále více podobali. Aby ta naše podobnost s tebou byla vidět právě v těžkých časech a obtížných situacích. Ty sám nám dej sílu a odvahu neodplácet zlým za zlé, nemstít se těm, kteří nás nemají rádi. Dej nám sílu nechávat na Bohu spravedlivou odplatu. Dej nám sílu milovat naše nepřátele. Amen.*